

- 1— Hádész kapuja
- 2— Fordított tájolású térképő
- 3— Fehér kőrözsza szökőkút
- 4— Kanizsai Dorottya
- 5— II. Lajos uralkodó
- 6— Tomori Pál kalocsai érsek
- 7— Szenvedő lovak
- 8— Szulejmán szultán
- 9— Feketefenyő ék
- 10— Gyermekeit sirató édesanya
- 11— Karóba húzott ember
- 12— Lélekarang
- 13— Kereszt
- 14— Pihenő sarkok
- 15— Golgota

MOHÁCSI TÖRTÉNELMI EMLEKHELY

Mohács Történelmi Emlékhely
Nyitva: 9.00-18.00 | Szünnap nincs.
A nyitvatartási idő április 1-től október 31-ig
érvényes, utána előzetes bejelentkezés
alapján.
Tel.: +36 (69) 382-130
Mobil: +36 (70) 347-93-40
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság
7625 Pécs, Téliye tér 9. Pf.: 46
Telefon: 72/517-200 Fax: 72/517-229
www.ddnp.hu

Végül 1976. augusztus 29-én, a mohácsi csata 450. évfordulóján tizenhét-ezer ember jelenlétében került sor az emlékhely felavatására.
1976 után még három sírrel került a temetőkerthez. Balogh István dunántúli felfaragó és az erdélyi Sütő Béla székely kopjafája után 1990-ban egy hatalmas keresztet állítottak az emlékhelyen, mely a kopjafák közül magasan kiemelkedve hirdeti, hogy a hazánk védelmében elesett hősök mind kereszt-tények voltak.
Illés Gyula szobrász (dizsúti), valamint Rétfalvi Sándor szobrász (féltáros Pölöskei József ötvösművész (kapu), Bencsik István szobrász (térkép), kopjafa elkészítésére. Az emlékpark többi képző- és iparművészeti alkotását Pál, Kiss Sándor, Király József és Ifjú Szabó István kapott megbízást 30-30 Iyendő sírjelek tervezésére pályázatot írtak ki, melynek eredményeként kö-meg, amikor újabb három tömegsír került elő. Az emlékhely területén elhe-közésának. A tényleges építési munkák csupán 1975 őszén kezdődhettek-közüli viták és szélsőséges vélemények nem kedveztek a gondolat kibontá-gata az emlékhely létesítését, ám a hatvanas években megjelentek Mohács-kasságának köszönhetően került napvilágra. A város ettől kezdődően támo-A mohácsi csata első két tömegsírja 1960-ban, dr. Papp László régész mun-

Tények, adatok – A mohácsi emlékhely

Másnap, augusztus 29-én Tomori abban bízván, hogy az elővédet alkotó csa-a haditanács augusztus 28-án este a csata mellett dönt.
zetel. Bár a segítséget jelentő Szapolyai és Fransepán serege még messze,
seregével kiegészülve, több mint 25 000 fős magyar haderej várja az ütkö-Mohács alatti sík területén II. Lajos uralkodó és Tomori Pál kalocsai érsek
mükömben a királyi épphogy elindul seregeivel Budáról. Augusztus 26-án a
senki sem jelenik meg a táborban. Szulejmán megkezdi Pétervárad ostromát,
dos sereg töorzását. A hadba hívó veres kardot hiába viszik körül Urnapián,
Feudális anarchia dül, az üres királyi kincstár lehetővé teszi komoly szoi-
dalmi, katonai, gazdasági és politikai erjében legyengült országba érkezik.
hogy a következő évben hadjáratot indít Magyarország ellen. A hír egy társa-
Szulejmán szultán és katonai tanácsa 1525 decembereben határozza el,

Tények, adatok – A mohácsi csata

Kedves Látogató!

Ki most itt belépsz, szent helyre érkezel. Az emlékezés birodalmának szentélyébe, mely több ezer magyar katonának lett végső nyughelye. A reménytelen küzdelem hősei ők, kik éltüket adták a hazáért, a magyar állam szabadságáért.

1526. augusztus 29-én tizenhét-ezer katonánk esett el Mohácsnál Szulejmán rettegett serege által. A középkori Magyarország alig másfél óra alatt veszítette el a királyát, szenvedett végzetes vereséget és hullott részeire.

A reménytelen küzdelem hősiessége

Mielőtt belépnénk e szentélybe, Hádész kapuja (Pölöskei József ötvösművész munkája) állít meg bennünket. A gótikus ívű, majd az ív közepén megtört kapu szimbolizálja számunkra a törést, mely az ország fejlődésében a csatavesztés eredményeként bekövetkezett. A huszonhét-ezer apró csonthoz hasonló fém-tagból összeszegezett idom a Mohács térségében elesettek számát jelképezi.

Áthaladván a kapu alatt elindulunk az emlékezés ösvényén. A csata helyét, a körötte volt, majd az ütközet során elpusztult településeket, a magyar és a török hadrend felállítását az út közepén található fordított tájolású térképek (Bencsik István alkotása) eleveníti meg.

Utunk egy földre süllyesztett átriumos épület udvarán vezet keresztül, melynek hangulata a török időkben elpusztult kolostorok emlékét idézi (Vadász György Ybl-díjas építész munkája). Közepén áll a szökőkút, a fehér körözsa, mely mint megvasadt virág az ország három részre szakadását szimbolizálja, s hazánkért hullatja könnyeit (Illés Gyula tervezése).

Néhány lépcsőfok csupán innen, s kibontja előttünk szirmai az emlékezés, a remény virága. A tízezer tiszafával, és mogyorófa ligettel szegélyezett emlékpark immár teljes mivoltában tárul elénk. A Kárpát-medencében őshonos növények erdeje pusztán egyetlen ponton törik meg: délnyugaton fenyegető törként hasít belé a feketefenyőkből ültetett ék, mely a végzetes török ellentámadást jelképezi.

A fajok megválasztásán kívül az emlékhelyen vezető sétányok is rendelkeznek jelképes mondanivalóval, hiszen a koncentrikus köröket formáló utak csupán a park, a mohácsi kálvária körüljárását teszik lehetővé a látogatók számára, sugallván, hogy a tanulás is, a probléma is körbejárásra ösztönöz, feloldozást, megoldást nem rejt magában.

Az emlékhely területén elhelyezett kopjafák mint sírjelek őrzik az odaveszett katonák emlékét. Azonban ezeket a kopjafákat nem meghatározott sírokra, egy vagy több személy emlékére állították, hanem szétszórta, egy nagyobb területen annak érzékeltetésére, hogy itt és távolabb is a földben sok ezer azonosítatlan holttest pihen. Összesen százhusz sírjel, négy különböző művész alkotása eleveníti meg hű szoborként a mohácsi csata egyes szereplőit, a fegyvereket, páncélokat, a csatamezőn elhulló lovakat.

Az átriumból felérve a mintegy kétszáz-kétszázötven katona holttestét őrző sírhelyhez érkezünk, melyet Kanizsai Dorottya emlékjele őriz. A síklősi vár úrnője a csatavesztés és mostohafia halálhírének hallatán sietett a csataterre, hogy jobbágyaival közös sírokba temesse a Mohácsnál elesetteket.

Sétánkat folytatva az első sírjelek között fedezhetjük fel a még szinte gyermek II. Lajos uralkodó szobrát, aki a belső viszályok miatt arra kényszerült, hogy ő maga is az elkerülhetetlen halálba rohanjon:

„Hogy tehát senki se találhasson az én személyemben mentséget a saját gyávaságára, s hogy engem semmivel se okozhassanak, a mindenható Isten segítségével holnap én magam személyesen fogok elmenni veletek oda, ahová mások nélkül nem menni akarnak.”

II. Lajossal szemben, az út túloldalán Tomori Pál kalocsai érsek, a csata hadvezére emeli buzogányát, aki a török források szerint: „Olyan mint a kemény vas, minél több csapást kapott, annál keményebb lett.”

A középső tömegsírok felé vezető úton lassan elhaladunk az utolsó fűjtató, földre zuhanó, s mocsárba fúló lovak szenvedő szobrai mellett. Majd az út végén Szulejmán szultán könyörtelen tekintetű, hatalmas alakja tomyosul fölénk fenyegető árnyként, kötélkosarában tartva a levágott, megfeketedett magyar fejekeket.

A körúton továbbhaladva a Regös szélhárítást tartó alakjával zárulnak Kő Pál szobrai. A Regös mögött felállított kopjafák sokkal inkább szín-, mintsem formavilágukon keresztül mesélnek a múltból. Király József sírjelei ugyanis a fejfafestés hagyományait követve, a színek segítségével emlékeznek meg a halottakról. Az öregek feketére festett fejfái mellett a gyermekek szobrai kék színűek, vörös vagy vörhenyes mélybarna az erőszakos halált haltaké, a csatában elesetteké.

A körút folytatásaként Ifj. Szabó István sírjelei között sétálhatunk, melyek bátran fordulnak szembe a félelmetes török sereget jelképező feketefenyőkkel.

A kopjafák a népi felfaragás gazdag, leleményes formanyelvén mesélnek Mohács történetéről, apró jelzéseket adván a csatavesztést követő évtizedekről. Sajátos ábrázolásban láthatjuk a mennybe szálló II. Lajost, az angyalszárnyú, Janus-arcú Mária királynőt, a fegyveres vitézeket, a névtelen harcosokat, csatabárdokat, buzogányokat, a kiegyenesített kaszákat, valamint a csatában elpusztult, mintegy tízenötezer ló emlékképeit.

Érdemes egy pillanatra megpihenni a feketefenyőkkel körülvett ék közepén, és onnan szemlélni a kopjafák sűrű csoportját, melyek mintha megelevenednének, életre kelnének. Már szinte hallani véljük a csatát, a lovak patájának dübörgő zaját...

Ha továbbindulunk a sétányon, Kiss Sándor szobrászművész alkotásait láthatjuk, melyek az alföldi és erdélyi temetők fejfáinak világát idézik. Ezen sírjelek között szintén megtalálható II. Lajos koronás, valamint Tomori püspöksüveges, páncélinges alakja. A szobrok közül kiűnik egy csoport, mely ellentétben a többi meg-megdőülő fejfával, szálfaegyenesen áll. Talán a csatától távolmaradt erdélyi seregeket jelképezi, vagy a török időkben még aranykorát megélt Erdélyt idézi.

A kopjafák közt sétálva, a gyermekét sirató édesanya emlékjelét megpillantva összeszorul a szívünk. A faragás arra a szőnyűsége emlékeztet, hogy a korabeli írott források szerint az asszonyok gyakorta saját kezűkkel

